

O VIAȚĂ DEDICATĂ ETNOLOGIEI ROMÂNEȘTI. PROFESORUL ION H. CIUBOTARU LA 70 DE ANI*

La 28 ianuarie 2010, Profesorul Ion H. Ciubotaru a împlinit 70 de ani. Își trage seva din pământul rodnic al Moldovei de sus, pământ „care a dat atâtea nume strălucite științei românești”¹. Câteva deslușiri genealogice luminează mai bine personalitatea complexă a Profesorului Ion H. Ciubotaru.

Ion al lui Costache Ciubotaru, Nică al lui Costache, cum îi spuneau vecinii și cei apropiați, și-a dus viața, în veacul al XIX-lea, în satul Bivolul Mare (azi Viișoara). Spre 1850, a ajuns staroste de cărăuși pe moșia boierului Balș. Acesta este cel mai îndepărtat strămoș despre care Ion H. Ciubotaru are informații². Starostele a avut patru copii: trei fete și un băiat. Al treilea născut, căruia îi fusese hărăzit să ducă mai departe numele înaintașilor, avea să fie bunicul Ion, numit, după locul de baștină, și Bivoleanul. Prin căsătorie a ajuns la Hârtop, prin părțile Suharăului. După câțiva ani i-a murit prima nevastă. Din cea de-a doua căsătorie, cu Maria Dorohonceanu, au apărut pe lume șapte copii, Haralamb, tatăl lui Ion H. Ciubotaru, fiind primul născut. În toamna anului 1913 a murit bunicul Ion, bunica Maria rămânând să poarte de grijă la nu mai puțin de 11 copii...

Neajunsuri de tot felul, care i-au marcat serios adolescența și primii ani ai tinereții, l-au determinat pe Haralamb Ciubotaru să se căsătorească de timpuriu cu Elena Sauciuc. Aceasta era din Arborea, iar străbunicii dinspre mamă veneau de pe Valea Siretului. Aici, în Arborea, în anul de restriște 1940, avea să vadă Ion H. Ciubotaru lumina vieții, mama fiindu-i vegheată, cu blândețe și îndelungă înțelegere, de către baba sau moașa Mateiasa (Ruxandra lui Mitriță Matei).

Vitregiile războiului, abătute și asupra celor rămași acasă, emoționanta întâlnire a tatălui sosit de pe front, împrumietărirea de după război, speranța, din păcate deșartă, că viața își va relua cândva cursul firesc,

* Într-o primă formă, acest material omagial a fost publicat, cu același titlu, în „Revista română”, Iași, nr. 4 (62)/2010, p. 10–14.

¹ Paul H. Sthal, *Un adevărat om de știință* (text inedit), în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei – X. În onoare Prof. Univ. dr. Ion H. Ciubotaru” (în continuare AMEM-IHC), Iași, 2010, p. 766.

² Menționăm că cele mai multe informații din această primă parte a materialului nostru sunt din AMEM-IHC. A se vedea Secțiunea „Rememorări” a AMEM-IHC, mai precis emoționantul material autobiografic intitulat semnificativ *Vatra regăsită (Deveniri)*, p. 19-74.

seceta și foamea cumplite din anii 1946–1947, amintirea primilor ani de școală și imaginea de neșters a Doamnei învățătoare Lazăr, precum și cea a vacanțelor pline de „jocuri copilărești”, dar și de lecturile de neuitat, ucenicia aspră la școala muncii (la păscutul oilor, la atelierul de dulgherie al lui moș Iorgu, la covălia lui Nică Huminiuc sau la croitoria lui Mitrache Cozmuleanu din Stânca) – iată câteva fragmente biografice care i-au marcat pregnant copilăria, fragmente care nu se vor mai șterge nicicând din memoria Profesorului Ciubotaru.

La 11 ani, în 1951, începe instrucția gimnazială la vestita Școală Normală „Alexandru Vlahuță” din Șendricenii Dorohoiului. O amintire plină de venerație și respect mai poartă și astăzi memoriei multor dascăli de aici, însă dintre toți aceștia se detașează profesorul de istorie Gheorghe Romândașu. În 1954 urma să susțină examenul de capacitate, care i-ar fi deschis calea spre cariera de învățător. Însă, cu câteva zile înainte i s-a adus la cunoștință că nu mai avea voie să-și continue studiile. Cauza pare azi stupidă: părinții săi, ca și ai altor elevi, intraseră în conflict cu interesele partidului... Totuși, examenul de capacitate l-a dat la Botoșani, la Școala Medie Tehnică Medicală. Pierduse șansa de a ajunge învățător, rămânând la orizont doar perspectiva de a ocupa un post de asistent medical undeva într-un sat. Din păcate, la terminarea anului al doilea, toate școlile medii tehnice din țară intrau în lichidare.

Drept urmare, în septembrie 1956, dădea, din nou, admitere la Școala Medie de Arte Plastice din Iași. Cum însă părinții traversau o perioadă foarte grea, iar „nebulia *cotelor* îi adusesse în pragul disperării”³, a hotărât să rămână o vreme alături de ei. Acum, în această perioadă a tinereții, se va petrece o experiență oarecum hotărâtoare pentru destinul lui Ion H. Ciubotaru. Aproape de părinții împovărați de griji, dar și de talpa țării, adolescentul Ion aude, după cum va mărturisi mai târziu, „glasul pământului, care răzbate până la noi din străfundurile vremii. E chemarea care ne încântă auzul de veacuri, ținându-ne laolaltă. (...) Agricultura este limanul spre care ne întoarcem, ori de câte ori obosim, îndepărtându-ne prea mult de țarm. Este locul liniștit, unde ne putem aduna gândurile, regăsindu-ne. Am ancorat adesea lângă acest liman. Așa mi-a fost rânduit”⁴.

În 1957 împlinea 17 ani, iar „la această vârstă viața pare la fel de frumoasă, oricum și de oriunde ai privi-o”⁵. Experiența inițiativă va continua într-un domeniu al agriculturii accesibil numai experimentațiilor, e vorba de *semănat*. Familiarizarea cu obiceiurile specifice nopții Sfântului Andrei și, mai apoi, implicarea în organizarea celui „mai îndrăgit obicei din sat”⁶, anume *Căluțul bătrânesc*, precum și cinstea de a fi *vătaful cetei* – iată alte trepte ale unei reale și necesare inițieri.

Ca într-un veritabil roman de aventuri, periplusul adolescentin își va consuma un scurt episod la Sfatul Popular al raionului Răcari, undeva prin sudul țării, nu departe de București, aici tânărul Ion H. Ciubotaru fiind, pentru câteva luni, *agent postal*. Însă, după puțină vreme, se va reîntoarce la matcă. La Arborea este angajat, prin concurs, pe postul de *referent principal* la Sfatul Popular. Exasperat de nedreptățile la care, fără să vrea, era martor, ia, de nenumărate ori, apărarea celor obijduiți de micii trepăduși ai partidului. Drept urmare, spre sfârșitul verii lui 1957, conducerea Sfatului Popular al comunei Arborea îi desface contractul de muncă pentru „atitudini neprincipiale”. În acest timp, tatăl Haralamb se îngrijea deja de *împământinirea* feciorului Ion. Din păcate, „rânduielele statornicite de veacuri fuseseră zdruncinate din temelii și amenințau să se prăbușească de la o zi la alta”⁷, așa că destinul său nu va mai fi legat direct de glia străbună, ci de slova cărții ziditoare de conștiințe.

La începutul toamnei lui 1957, un gând nu-i dădea pace deloc: vroia cu orice chip să obțină o *dezlegare* de la Ministerul Sănătății, care să-i dea dreptul să-și termine studiile într-un liceu cu profil teoretic. În două săptămâni avea să obțină prețioasa *dezlegare*. Totuși, pentru că depășise vârsta înscrierii la admitere, a fost obligat să dea nu mai puțin de șapte examene de diferență. Dacă le trecea, putea fi înmatriculat în clasa a IX-a la cursurile de zi. Le-a susținut pe toate, promovându-le cu bine, la Liceul „Grigore Ghica” din Dorohoi. În felul acesta, la deschiderea anului școlar din septembrie 1958, se găsea printre elevii clasei a IX-a de la Liceul Teoretic nr. 2, din Dorohoi. Are timp sau își face și pentru preocupările specifice vârstei: „Mergeam în excursii, pregăteam spectacole, participam la concursuri literare, la petrecerile școlărești, cântam și dansam”⁸.

³ *Ibidem*, p. 55.

⁴ *Ibidem*, p. 56.

⁵ *Ibidem*.

⁶ *Ibidem*, p. 58–60.

⁷ *Ibidem*, p. 67.

⁸ *Ibidem*, p. 69.

Într-o noapte din primăvara lui 1958, aflat la gazda din Dorohoi, unde-și pregătea examenele particulare, a avut un coșmar din care a înțeles repede că acasă sunt necazuri. Într-adevăr, tatăl său fusese arestat de Securitate pentru că refuzase cu îndârjire să se înscrie în *Gospodăria colectivă*. A fost judecat în procedură de urgență. După 24 de ore de la arestare era deja condamnat. Pus în fața unei crunte dileme, Ion H. Ciubotaru elimină din start ideea întreruperii studiilor. Totuși, trebuia neapărat să rezolve o problemă care amenința foarte serios viața familiei sale; în momentul arestării, Haralamb Ciubotaru avea „în derulare nu mai puțin de zece contracte: patru pentru animale și șase pentru produse agricole, însumând peste zece tone de grâu, porumb și floarea soarelui. Toate aveau scadența în cursul anului 1960”⁹. Drept urmare, imediat după încheierea cursurilor școlare, a venit acasă „hotărât să rezolv aceste probleme gospodărești extrem de dificile. (...) La optsprezece ani îmi asumam responsabilitățile capului de familie, deși în jurul meu erau doar vaiete, deznădejde și sărăcie”¹⁰. A cutreierat toată vara, de data această într-o veritabilă *inițiere întru ale negustoriei*, satele și iarmaroacele din ținutul Dorohoiului. Ca printr-o minune, la începutul toamnei, problema era rezolvată. Având cugetul împăcat și mama oarecum liniștită, se întoarce „la școală istovit, gata să încep ultima clasă de liceu. Lăsam în urmă o vară inițiativă”¹¹.

Din cei aproape patru ani de închisoare, Haralamb Ciubotaru a făcut aproape trei. S-a reîntors la Arborea pe la mijlocul verii lui 1961, când secerișul era în toi. Cumva firesc, a plecat împreună cu Ion la strânsul grâului, „ca și cum ne-am fi continuat munca din ziua precedentă. Câteva luni mai târziu, îmi începeam studiile la Facultatea de Filologie a Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”¹².

Din toamna anului 1962, momentul întâlnirii providențiale cu Profesorul Petru Caraman, studentul Ion H. Ciubotaru¹³ va avea parte de o altă inițiere, mai subtilă, determinantă pentru profilul cărturarului de mai târziu. Putem afirma că această întâlnire îi va schimba radical viața, de atunci și până astăzi existența lui Ion H. Ciubotaru stând *sub semnul inconfundabil al lui Petru Caraman*. În acest sens, reputatul etnolog Ion Taloș afirma că cei doi, „Caraman și Ciubotaru, sunt de nedespărțit. Niciodată nu se va putea vorbi despre unul fără să fie măcar amintit și celălalt. Mi se pare că între ei a existat (și continuă să existe) o legătură mai mult decât spirituală. Genele lor comune se trag de undeva din străfundurile Moldovei, ale acelei Moldove rurale care ne-a dat un Eminescu, un Creangă, un Sadoveanu și atâția alții”¹⁴. Așa după cum bine remarcă Ioana Repciuc, „Profesorul Petru Caraman și Ion H. Ciubotaru s-au întâlnit într-un moment de răscruce: primul avea de suportat nedreptatea înlăturării abuzive de la catedră, iar cel de-al doilea căuta un sprijin în materializarea pasiunii sale pentru studierea culturii tradiționale. Reciprocitatea pare să fie legea care a stat la baza providențialului parcurs împreună. Dacă discipolul a reușit să asimileze pe deplin darurile oferite, cu atâta generozitate, de maestru, dintr-un preaplin al profesorului genial, învățatul și-a găsit în acesta speranța unei posterități mai luminoase decât marasmul contemporaneității adverse; a fost mulțumit de mintea sa strălucită și de inegalabilul devotament pe care i l-a arătat”¹⁵. Mai adăugăm și faptul, extrem de elocvent pentru legătura dintre cele două strălucite spirite creatoare ale neamului nostru, că „cea mai mare parte din creația științifică a marelui cărturar [Petru Caraman] a văzut lumina tiparului după dispariția lui, în 1980, prin grija unor specialiști și discipoli fideli, ca Ion H. Ciubotaru, Ovidiu Bârlea și Iordan Datcu”¹⁶.

După terminarea studiilor universitare, Ion H. Ciubotaru este angajat, în octombrie 1966, ca îndrumător de specialitate la Muzeul Etnografic al Moldovei¹⁷, muzeu de care continuă să fie legat, prin proiectele științifice derulate împreună cu etnografii din cadrul acestuia, până astăzi. Cele câteva luni de „activitate muzeistică [din anii 1966–1967] au prefigurat abilitățile ordonatoare”¹⁸ ale lui Ion H. Ciubotaru. La începutul lui aprilie 1968 devenea cercetător în cadrul Centrului de Lingvistică, Istorie Literară și Folclor al Academiei Române din Iași¹⁹. În aceeași instituție, cu titulatura schimbată (Institutul de Filologie Română

⁹ *Ibidem*, p. 72.

¹⁰ *Ibidem*, p. 73.

¹¹ *Ibidem*, p. 74.

¹² *Ibidem*.

¹³ Ioana Repciuc, *Discipol al Profesorului Petru Caraman*, în AMEM-IHC, p. 115.

¹⁴ Ion Taloș, *Monumentul Petru Caraman*, recenzie la lucrarea lui Ion H. Ciubotaru, *Petru Caraman. Destinul cărturarului*, Iași, Editura Universității „Al. I. Cuza”, 2008, publicată în „Vatra”, anul XXXV, nr. 452–453, serie nouă, Târgu Mureș, noiembrie–decembrie 2008, p. 175–176, republicată în AMEM-IHC, p. 788–790.

¹⁵ Ioana Repciuc, *op. cit.*, p. 111.

¹⁶ Livia Cotorcea, *O imagine culturală emblematică: Petru Caraman*, în AMEM-IHC, p. 736.

¹⁷ Adina Hulubaș, *Vocația întemeierii*, în AMEM-IHC, p. 91 și 102.

¹⁸ *Ibidem*; Ioana Repciuc, *op. cit.*, p. 123–124.

¹⁹ Adina Hulubaș, *op. cit.*, p. 91.

„A. Philippide”), îl regăsim și astăzi pe Profesorul Ciubotaru, studiind, cu aceeași pasiune nestinsă, teme majore ale etnologiei românești.

După 1989, predă Etnologia studenților de la Facultățile de Istorie și Filologie ale Universității ieșene, încercând să inițieze, la rândul său, tineri capabili să-i calce pe urme. Între anii 1991 și 2004, Ion H. Ciubotaru s-a aflat la conducerea Centrului Județean al Creației Populare din Iași²⁰. Peste tot pe unde Dumnezeu i-a călăuzit pașii, din 1966 încoace, la muzeu, la Institut, la Universitate, la Centrul Creației Populare sau prin sutele de sate de unde a adunat o mulțime de informații, Ion H. Ciubotaru a manifestat ferm „voința de a sistematiza, ordona, clasifica, interpreta și valorifica actele de cultură tradițională, atât de pulverizate în manifestări și inițiative izolate”²¹.

Ion Talos, atunci când amintea de întemeierea în 1970 a Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei (AFMB) de către tânărul Ion H. Ciubotaru afirma că e un „grandios proiect, [care a îmbogățit] sensibil documentația cu privire la cultura neamului românesc”²². Proiectul de alcătuire a fost însă elaborat și impus cu destule adversități, în cadrul lui universul culturii populare fiind investigat în toată complexitatea sa. După 40 de ani de activitate, la Iași s-a constituit un bogat fond arhivistic. Astfel, fondurile AFMB însumează peste 300.000 de documente etno-folclorice, formate din răspunsurile la chestionarele completate și manuscrisele din satele anchetate. Pe lângă acestea, „arhiva adăpostește o fonotecă, numărând peste 700 de benzi de magnetofon, o amplă fototecă cu negativele filmelor foto, diapozitive color, fotografiile în două exemplare (circa 8.000 de fotocopii cu tot atâtea dublete), 15 filme etnografice și un fond constituit din colecția profesorului Petru Caraman”²³.

În cadrul AFMB „au fost descoperite căile necesare unei înțelegeri superioare a cercetării limbajelor specifice diferitelor arte: literatură, plastică, muzică sau coregrafie, care participă și dau viață actului folcloric. (...) Ion H. Ciubotaru, mentorul celor ce și-au desfășurat activitatea în cadrul Arhivei de Folclor a Moldovei și Bucovinei, a avut un rol determinant în inițierea și dezvoltarea cercetării etnomuzicologice românești pentru întreg spațiul moldovenesc. Înfrăuririle sale teoretice și metodologice, în privința cercetărilor de teren, au fost determinante”²⁴. Menționăm că la baza constituirii acestei impresionate arhive a stat *Chestionarul folcloric și etnografic general*, alcătuit de tânărul cercetător sub îndrumarea directă a lui Petru Caraman, un instrument de lucru extrem de util în munca de cercetare pe teren și care cuprinde nu mai puțin de 1175 de întrebări ce surprind toate palierele culturii populare²⁵. Chestionarul a fost elaborat în circa doi ani; în 1971 era expediat în nu mai puțin de 1800 de localități, la Iași întorcându-se aproximativ 800 de chestionare completate²⁶.

Rezultatele în planul publicisticii de specialitate nu au întârziat să apară. Cele 10 volume din seria „Caietelor Arhivei de Folclor”, serie inițiată în 1979 tot de către cercetătorul Ion H. Ciubotaru, „constituie o referință pentru cercetarea și redarea creației populare, în special pentru respectul acut față de autenticitatea formei și contextului în care au fost emise”²⁷. În acest sens, în 1987, Ovidiu Bârlea remarca: „*Caietele Arhivei de Folclor* s-au impus cu rapiditate. O publicație științifică binevenită, care și-a câștigat notorietatea atât în țară, cât și peste hotare”²⁸. În 2005, Lucia Cireș scria astfel despre Ion H. Ciubotaru din perspectiva acestui proiect cu bătaie lungă: „Între anii 1979–1991 coordonează colecția celor zece volume din seria «Caietele Arhivei de Folclor», extrem de favorabil primite de specialiști, a căror apariție se datorează, în primul rând, asiduității sale”²⁹.

În perioada 1991–2004, Ion H. Ciubotaru a inițiat „un proiect gigant, care, din păcate, nu poate fi adunat la suma realizărilor. Condițiile socio-politice (dar și factori de natură subiectivă) au reușit să stopeze ceea ce ar fi putut deveni cea mai mare izbândă științifică din domeniul antropologiei culturale zonale românești: *Tezaurul etno-folcloric din Moldova*”³⁰. Ceea ce consemna Profesorul Ciubotaru în urmă cu 18 ani, chiar la

²⁰ *Ibidem*, p. 102.

²¹ *Ibidem*, p. 104.

²² Ion Talos, *Două capodopere: La chanson de Roland și Miorița*, în AMEM-IHC, p. 653.

²³ Adina Hulubaș, *op. cit.*, p. 96.

²⁴ Florin Bucescu, Viorel Bârleanu, *Melosul popular în Caietele Arhivei de Folclor*, în AMEM-IHC, p. 717–718.

²⁵ Adina Hulubaș, *op. cit.*, p. 92.

²⁶ *Ibidem*, p. 92–93.

²⁷ *Ibidem*, p. 97.

²⁸ *Ibidem*, p. 97–98.

²⁹ Lucia Cireș, *Ion H. Ciubotaru la 65 de ani*, în „Revista română”, anul XI, nr. 2 (40), Iași, iunie 2005, p. 5.

³⁰ Adina Hulubaș, *op. cit.*, p. 103.

începutul publicației-program, rămâne de mare actualitate și pentru generația mai tânără de etnologi și etnografi români de pe ambele maluri ale Prutului: „*Tezaurul etno-folcloric* este o lucrare a cărei lipsă continuă să se resimtă în literatura noastră de specialitate”³¹.

Nu avem aici spațiul necesar pentru a insera măcar titlurile numeroaselor cărți și studii de referință care poartă semnătura inconfundabilă a Profesorului Ion H. Ciubotaru. Ele se regăsesc, cu multe și pertinente comentarii, în grandiosul volum omagial (nu mai puțin de 808 pagini în format academic!) editat, la ceas aniversar, de Muzeul Etnografic al Moldovei³². Amintim doar câteva aprecieri revelatoare la adresa trilogiei *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*³³, trilogie căreia Ion H. Ciubotaru i-a dedicat un deceniu de muncă intensă, aceasta fiind socotită de confrății de breaslă „contribuția sa cea mai importantă de până acum”³⁴: „este o lucrare obiectivă, convingătoare”³⁵; „monumentala lucrare (...) reprezintă o operă de referință”³⁶, (...) un reper de neocolit”³⁷; „o lucrare impunătoare”³⁸; „un unicat în literatura etnografică”³⁹; „o impresionantă monografie”⁴⁰; „cele trei volume ale lui Ion H. Ciubotaru se constituie într-o lucrare monumentală, atât prin imensa arie de investigație, cât și prin rezultatele obținute. Autorul se scufundă adânc în trecutul cultural moldovenesc, dar dovedește în același timp un acut spirit de observare a fenomenelor de cultură populară în funcție de evoluția vieții sociale, respectiv de mutațiile care au avut loc în ultimele decenii în zona cercetată, și ne oferă în acest fel un document de epocă, pe care cercetările viitoare nu-l vor putea în nici un caz ignora”⁴¹.

Nu întâmplător, valoarea lucrării a fost confirmată prin decernarea, în anul 2007, a celei mai înalte distincții internaționale de gen, Premio Internazionale di Studi Demoetnoantropologici „Giuseppe Pitre – Salvatore S. Marino” (pentru anul 2005) din Palermo, premiu numit de specialiști „Nobelul în domeniu”, iar Academia Română a acordat lucrării premiul „Simeon Florea Marian”, la secția Etnografie și Folclor⁴².

Ce s-ar mai putea spune despre Ion H. Ciubotaru? Dar câte nu s-ar mai putea spune? Iată numai alte câteva opinii venite din registre diferite: „Ion H. Ciubotaru se numără printre reprezentanții de seamă care s-au impus în ultimele decenii în domeniul etnologiei și folclorului. (...) Profesorul Ciubotaru se impune ca un adevărat om de știință, la care pasiunea pentru cercetare și pricepera se întovărășesc în chip fericit. (...) [Ion H. Ciubotaru] se distinge de cei mai mulți din cei care cercetează viața satelor noastre prin aspectele pe care le evocă și mai ales prin erudiția cu care răspunde la întrebările pe care le suscită studiile de teren. Omul de știință are astfel acea formație fericită care îmbină talentul culegerii cu situarea culegerilor în domeniul de ansamblu al științelor sociale, cu interpretările judicioase, cu implicarea teoriilor celor mai potrivite pentru a înțelege un fapt social. (...) Este evident că *numele lui Ion H. Ciubotaru trebuie adăugat numelor strălucite* [subl. noastră] care s-au aplecat asupra tradițiilor populare ale satelor din regiunile românești”⁴³; „Profesorul Ion H. Ciubotaru merită din plin toate onorurile academice. Orice academie din lume ar fi încântată să dețină o cercetare de anvergura și valoarea celei realizate de profesorul și etnologul Ion H. Ciubotaru, alături de echipa sa. Ea trebuie să devină model de cercetare pentru tinerele generații de etnologi, sociologi și antropologi. Orice universitate sau academie din lume ar fi onorată să-l aibă printre angajați pe profesorul Ion H. Ciubotaru. (...) Într-un cuvânt, discipolul lui Petru Caraman este un model pentru noi toți”⁴⁴.

³¹ Ion H. Ciubotaru, *Tezaurul etno-folcloric din Moldova* (TEM), Iași-Chișinău, 1992, p. 1.

³² În special în materialele și studiile din AMEM-IHC, deja menționate mai sus, semnate de Adina Hulubaș, Ioana Repciuc, Livia Cotorcea, Florin Bucescu și Viorel Bârleanu.

³³ Vol. I, Iași, 1998; vol. II, Iași, 2002; vol. III, Iași, 2005. Toate volumele au apărut la Editura Presa Bună, fiind tipărite, în condiții grafice excepționale, la Tipografia Vaticanului.

³⁴ Iordan Datcu, *Ion H. Ciubotaru la un moment aniversar*, în AMEM-IHC, p. 89.

³⁵ *Ibidem*.

³⁶ Nicu Gavriluță, *Ciclul sărbătorilor de iarnă la catolicii din Moldova. Specificul cercetării etnologului Ion H. Ciubotaru*, în AMEM-IHC, p. 379.

³⁷ *Ibidem*, p. 385.

³⁸ Lucia Cireș, *O lucrare impunătoare*, recenzie la Ion H. Ciubotaru, *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*, vol. III, în „Anuarul Muzeului Etnografic al Moldovei”, VII, 2007, p. 403–418; republicată în AMEM-IHC, p. 751–757.

³⁹ Georgeta Stoica, *Un unicat în literatura etnografică* (text inedit), recenzie la lucrarea lui Ion H. Ciubotaru, *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*, vol. I, Iași, Editura Presa Bună, 1998, în AMEM-IHC, p. 768–770.

⁴⁰ Ion Taloș, *O impresionantă monografie*, recenzie la Ion H. Ciubotaru, *Catolicii din Moldova. Universul culturii populare*, vol. I, Iași, 1998; vol. II, Iași, 2002; vol. III, Iași, 2005, publicată în „Steaua”. Revistă de literatură, cultură și spiritualitate românească, anul LVII, nr. 12, Cluj-Napoca, decembrie 2006, p. 56–57; republicată în AMEM-IHC, p. 770–774.

⁴¹ *Ibidem*, p. 773–774.

⁴² Lucia Cireș, *O lucrare...*, p. 751–752.

⁴³ Paul H. Sthal, *op. cit.*

⁴⁴ Nicu Gavriluță, *op. cit.*, p. 385.

...8 mai 2010. Aula Academiei Române – Filiala Iași. Profesorul Ciubotaru a fost sărbătorit și omagiat așa cum se cuvine de către comunitatea științifică și academică ieșeană și națională. Au fost prezenți atât colegi de generație ai Profesorului Ciubotaru, personalități de prestigiu din domeniul științelor sociale, cât și tineri cercetători, declarați deja, mai mult sau mai puțin, discipoli ai omagiatului. Evenimentul, pus în operă de către Muzeul Etnografic al Moldovei, Filiala Iași a Academiei Române și Direcția Județeană pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Iași, a prilejuit, în primul rând, lansarea monumentalei lucrări dedicate Profesorului Ion H. Ciubotaru. Apoi s-a desfășurat Colocviul național „Etnologia românească la început de mileniu”, fiind evidențiată starea științei noastre în momentul actual. Academicianul Alexandru Zub, statornic prețuitor al activității și operei lui Ion H. Ciubotaru, reputatul Profesor Ion Cuceu de la Cluj-Napoca, Nicu Gavriluță, tânărul decan al Facultății de Filosofie și Științe Social-Politice de la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași, Vasile Munteanu, la fel de tânărul director al Direcției Județene pentru Cultură, Culte și Patrimoniul Cultural Național Iași sau harnicul cercetător Pamfil Bilțiu de la Sighetu Marmăției au subliniat, cu toții, strălucitele merite ale celui omagiat, personalitatea sa puternică și capacitatea sa exemplară de a deschide, pe linia trasată magistral de Petru Caraman, drumuri extrem de folositoare pentru etnologia românească.

10 septembrie 2010. Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală din Chișinău – Republica Moldova. La Sesiunea anuală de comunicări științifice a muzeului, organizatorii au consacrat cea mai mare parte a deschiderii oficiale sărbătoririi Profesorului Ion H. Ciubotaru. Atmosfera emoționantă și caldă a fost întreținută de Gheorghe Postică, vice-ministrul Culturii din Republica Moldova, Mihai Ursu, inimosul director al muzeului din Chișinău, de Varvara Buzilă, directorul științific al aceluiași muzeu, precum și de mulți dintre colegii de breaslă din Basarabia. Cu toții au elogiât activitatea remarcabilă a Profesorului de la Iași, bucuria de a-l avea ca oaspete de seamă, satisfacția că sunt contemporanii unui asemenea cărturar. Mai multe diplome din partea Ministerului Culturii, Academiei Republicii Moldova și a Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală, dar și o emisiune filatelică destinată special de Poșta Moldovei împlinirii a 70 de ani de către Profesorul Ion H. Ciubotaru, au arătat măsura prețurii de care se bucură mentorul nostru peste Prut, o prețuire de care, la ceas aniversar, nu prea s-a bucurat din partea instituțiilor statului român de la Iași sau de la București.

...Trăim vremuri tulburi. Simțim cu toții, într-o mai mică sau mai mare măsură, această stare. Totuși, acum parcă se discern mai bine lucrurile mărețe de cele mărunte, grâul de neghină, albul de negru, caracterele întregre față de sufletele sufocate de meschinărie. Dumnezeu, ca un Veghetor Absolut, înadins trimite în aceste vremuri tulburi spirite înalte, caractere puternice, oameni plămădiți dintr-un aluat special ce insuflă semenilor speranță, curaj și încredere că *rânduiala dreaptă* va reveni și va dăinui încă mult timp în lumea cu dor. Aceste spirite sunt, prin har divin și prin propria osteneală, *daruri binefăcătoare* pentru cei din preajmă și *reper* *ineluctabile* pentru cei care, prea ades, se rătăcesc pe cale. Credem că un astfel de spirit înalt este și Profesorul Ion H. Ciubotaru.

Încă din tinerețe, Profesorul Ion H. Ciubotaru și-a pus, într-un altruism exemplar, sufletul, vorba și înfăptuirile în slujba semenilor, a neamului în ultimă instanță, având, deopotrivă, și „vocația întemeierii”. Întreaga-i viață, a făcut, cu asupră de măsură, dovada unei puteri de muncă ieșită din comun. Este creatorul unor instituții exemplare, fiind deschizător de drumuri în domeniile pe care le-a slujit cu întreaga sa ființă. A crezut mereu că românii au valori excepționale care merită, cu prisosință, să fie cunoscute de întreaga lume și care ar trebui lăsate ca zestre sacră urmașilor. Astfel, prin tot ceea ce a făcut și încă mai face, Profesorul Ion H. Ciubotaru se dovedește a fi un cărturar remarcabil, demn și statornic continuator al ilustrului Profesor Petru Caraman, un adevărat savant ce face cinste și onoare străvechiului ținut al Dorohoiului, Moldovei noastre și întreg neamului românesc.

Să ne trăiți întru mulți, rodnici și sănătoși ani Domnule Profesor Ion H. Ciubotaru!

MARCEL LUTIC

ATTILA LÁSZLÓ LA A 70-A ANIVERSARE

La sfârșitul anului 2010, colegii și prietenii de la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași și de la Institutul de Arheologie din Iași au avut posibilitatea și plăcerea de a aniversa împlinirea a 70 de ani a profesorului universitar Attila László.

Distins cadru didactic al Universității ieșene, cercetător eminent în domeniul arheologiei, Attila László s-a născut la 27.12.1940 în localitatea Sf. Gheorghe, jud. Covasna. După absolvirea liceului clasic din Oradea, urmează cursurile Universității Babeș-Bolyai din Cluj, specialitatea Istorie universală și arheologie, pe care o încheie în 1962. După terminarea facultății este repartizat la Facultatea de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași, unde a profesat în domeniul în care s-a specializat, începând activitatea ca asistent și după ani de muncă fiind promovat profesor universitar, iar din anul academic 2006–2007 devenind profesor consultant și până în prezent. În cele peste patru decenii de activitate didactică, a fost titular la disciplinele Istoria societății primitive, Introducere în arheologie, Probleme controversate ale istoriei generale, Metode moderne de cercetare în arheologie, Izvoarele istoriei pretracice și tracice timpurii, Structuri sociale în pre- și protoistorie, Ierarhii sociale și simboluri ale puterii, Repere în antropologie istorică. După susținerea doctoratului, el însuși a devenit conducător de doctorat, contribuind la formarea a numeroși specialiști. În toată perioada în care a funcționat la Facultatea de Istorie, în afară de activitatea didactică, a întreprins remarcabile cercetări în domeniul preistoriei, fie organizând și participând la diferite șantiere arheologice, fie redactând un însemnat număr de lucrări de specialitate. Astfel a întreprins săpături în 11 situri din epoca neolitică, epoca bronzului și a fierului din Moldova și Transilvania, la Cucuteni-Băiceni, Cozia, Iași, Foltești, Stoicani, Malnaș-Băi, Grănicești, Siret etc. Rezultatele acestei activități, precum și alte contribuții științifice fiind valorificate în patru cărți, două cursuri și circa 170 de studii și articole, unele în limbi de circulație internațională. De asemenea, a îngrijit un volum, a tradus și adnotat două cărți, fiind și coautor la alte trei cărți. Pe parcursul activității sale de arheolog și cadru didactic, a urmat stagii de documentare la Freiburg (1991), Konstanz (1997, 2001, 2005), Budapesta (1997, 2000, 2004) și a participat cu comunicări la diferite reuniuni științifice locale, naționale și internaționale, cum ar fi cel de-al XIV-lea Congres UISPP (Liège, sept. 2001), IV Convegno di Studi Italo-Romano (Bari, oct. 2002), Symposium „Bestattungssitten in der Bronzezeit” (Belgrad-Cacak, sept. 2002), Symposium „Urnenfelderkultur in Mitteleuropa” (Viena, apr. 2003), 6.EXARC Conference (Szazhalombatta, Ungaria, oct. 2003), IX. International Congress of Thracology (Chișinău, sept. 2004),

Symposium „Les civilisations anciennes et la mer” (Varna, oct. 2004), Festkonferenz „Die bronzezeitliche Depotfunde – Probleme der Interpretation” (Užgorod, Ucraina, oct. 2005), XV. Congres UISPP (Lisabona, sept. 2006).

Activitatea de la Facultatea de Istorie l-a pus în situația de a desfășura un număr de preocupări variate, dar nu mai puțin importante. Astfel, este fondator și membru al Colegiului de redacție al revistei *Studia Antiqua et Archaeologica* (Iași), și membru în colegiile de redacție ale revistelor *Dacia* (București), *Archaeologiai Értésítő* (Budapesta) și *Acta Siculica* (Sf. Gheorghe). A devenit expert evaluator CNCISIS (codul domeniului de competență 3C 36), este director al Proiectului „Centrumok. Sistemul instituțional științific maghiar din România și premisele sale” 2001–2003), susținut de Fundația Publică AJK, cu sediul la Budapesta, este membru în programul „Platforma de formare și cercetare interdisciplinară în domeniul arheologiei ARHEOINVEST” și al grantului CNCISIS „Arheologia românească în context european. Hubert Schmidt și cercetarea culturii Cucuteni” (amândouă în derulare).

În cursul îndelungatei sale activități, profesorul și arheologul Attila László a primit mai multe distincții, cum ar fi Premiul Vasile Pârvan al Academiei Române, acordat în 1996 pentru cartea *Începuturile epocii fierului la est de Carpați*, București, 1994, a devenit membru al Uniunii Internaționale de Științe Preistorice și Protoistorice (UISPP), afiliată la UNESCO, și membru în Consiliul Permanent (din 2001). Este de asemenea membru al Institutului Român de Tracologie și membru în Consiliul Științific al Centrului Internațional de Cercetare a Culturii Cucuteni (cu sediul la Piatra Neamț), al Muzeului Carpaților Răsăriteni și al Muzeului Secuiesc, ambele cu sediul la Sf. Gheorghe). De asemenea a îndeplinit funcția de secretar științific al Consiliului Profesorat al Facultății de Istorie a Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1990–1995), membru al Consiliului Profesorat (1999–2004), membru al Comisiei Muzeelor și Colecțiilor și al Comisiei Naționale de Arheologie (1990–1995, 1999–2004) și membru al corpului academic public al Academiei Maghiare de Științe (din 2001).

După pensionare și trecerea sa în categoria profesorilor consultanți, a desfășurat în continuare și alte activități, cum ar fi, în 2008, un stagiul la Berlin și la Konstanz, participări la Conferința Internațională de Arheometrie, Siena, Italia și la Conferința anuală a Asociației Arheologilor Europeni, Malta. În anii 2009 și 2010 a participat la Conferința cercetătorilor în preistorie de la Kőszeg, Ungaria și la Colocviul Universității din Pecs, Ungaria și a avut mai multe stagii de documentare la Berlin, Viena și Konstanz.

Arheologul Attila László a avut o gamă bogată de preocupări, fiind interesat în studierea mai multor perioade și culturi din preistorie. Familiarizându-se cu problemele culturii Cucuteni, prin participarea la săpăturile de la Băiceni-Cetățuie, a întreprins ulterior cercetări în așezările cucuteniene de la Huși și Malnaș-Băi, urmând astfel și o tradiție de familie, bunicul său Francisc László fiind cel care a efectuat săpăturile de la Ariușd. De asemenea, a publicat numeroase lucrări teoretice referitoare la neolitic și epoca bronzului, dar preocuparea sa de căpetenie a fost prima epocă a fierului în spațiul de la răsărit de Carpați, la această temă de cercetare aducând însemnate contribuții. Astfel, prin săpăturile întreprinse la Grănicești și Siret a putut stabili aria de extindere a culturii Gáva-Holihradly în nordul Moldovei. Prin cercetările de la Cozia, a pus în evidență prezența complexului cultural cu ceramică incizată și imprimată la răsărit de Carpați, introducând în literatura de specialitate termenul de grup cultural Cozia. Aceste cercetări, cât și alte contribuții teoretice, i-au permis redactarea și publicarea unei opere fundamentale referitoare la culturile Gáva-Holihradly și Corlăteni-Chișinău, monografie de referință premiată de Academia Română. Cercetările în teren, lucrările publicate, participarea la numeroase manifestări științifice naționale și internaționale, activitatea didactică desfășurată, atât la catedră, cât și în calitate de conducător de doctorat, l-au făcut cunoscut și apreciat în țară și străinătate. În ultimul deceniu, s-a afirmat în mod deosebit în calitate de autor la *Tratatul de istorie a românilor*, vol. I, editat de Academia Română, redactând unele părți din capitolul consacrat primei epoci a fierului, la prima ediție din 2001 și la a doua din 2010. Calităților de bun specialist, în care se distinge hărnicia, responsabilitatea și perseverența, li se adaugă valoroase însușiri umane, profesorul, arheologul Attila László, fiind cunoscut și apreciat pentru civilitatea, delicatetea și răbdarea de care a dat dovadă în relațiile cu colegii și studenții săi. Apreciindu-l în mod deosebit, să îi urăm profesorului și colegului nostru „Mulți ani, sănătate și succes în activitate”!

PROFESORULUI GHEORGHE CORNELIU LAZAROVICI LA 70 DE ANI

Banatul a oferit cercetării științifice românești multe valori și personalități deosebite. Arheologia nu putea să nu fie reprezentată, din acest punct de vedere, pe un teritoriu extrem de intens circulat și locuit. Și cum preistoria reprezintă – ca timp – peste 95 % din istoria omenirii, domeniul de cercetare al acelor timpuri a dat o pleiadă de mari cercetători, unii plecați dintre noi, alții în viață.

Este timpul să-l amintim pe cel care ne dă prilejul acestor rânduri, Prof. univ. Dr. Gheorghe Corneliu Lazarovici.

S-a născut la 15 septembrie 1941 în satul Milcoveni din județul Caraș-Severin. Între anii 1948–1955 a urmat cursurile *Școlii generale* la Reșița, iar în perioada 1955–1958 cele ale *Școlii profesionale* în același oraș. *Liceul* l-a absolvit în 1962, tot la Reșița, iar în 1968 a finalizat *studiile universitare* la *Facultatea de Istorie-Filosofie* a *Universității „Babeș-Bolyai”* din Cluj-Napoca. În anul 1979 devine *doctor în istorie*, specialitatea preistorie, la aceeași universitate, iar în perioada 1971–1972 este bursier *Herder*, la Viena, cu specializare post-universitară (neoliticul din sud-est Europei și legăturile cu Anatolia), la *Institut Für Ur- und Frühgeschichte der Universität Wienn*, sub coordonarea profesorului Richard Pittioni. În perioada 1993–1994 Gheorghe Corneliu Lazarovici este profesor asociat la Universitatea „1 Decembrie” Alba Iulia, din 1997 titular al Universității „Eftimie Murgu” din Reșița și profesor asociat la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu. Din anul 2002 este conducător științific de doctorate al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu.

Gheorghe Corneliu Lazarovici a ocupat mai multe locuri de muncă de-a lungul unei cariere de peste 50 de ani. În anul 1960 a fost laborant și electrician la PRAM, UCM Reșița. Între anii 1962–1963 restaurator la Muzeul din Reșița. În septembrie–octombrie 1968 îndrumător la Muzeul din Turda. Din același an a început o lungă și prestigioasă carieră la Muzeul Național de Istorie al Transilvaniei (Cluj-Napoca), ca arheolog la secția de preistorie (parcurgând mai multe trepte: 1968–1970 ghid-îndrumător; 1970–1976 muzeograf; 1976–1985 muzeograf principal; 1985–1990 șef secție preistorie; 1990–1992 director adjunct; 1994–1997 director general; 1997–2004 șef secție preistorie; 2004 încetarea contractului de muncă, mai precis desfacerea – pur și simplu – a contractului de muncă; colaborator asociat). În paralel cu activitatea din muzeu a mai îndeplinit și alte funcții (1992–2004 membru al Comisiei Naționale de Arheologie; 1993–1994 secretar științific la Institutul

Român de Tracologie, București; 1992 până în prezent: Bratislava, membru în biroul Comisiei europene de neolitic; 1997 – Reșița –Cluj-Napoca, membru fondator al Asociației Arheologilor Europeni, filialele din Balcani; 1997–2004 vicepreședinte al Comisiei Naționale a Muzeelor și Colecțiilor din Ministerul Culturii), dar și angajamente (1992–1997 cercetător științific principal II, Institutul Român de Tracologie, București; 1993–1994 profesor asociat la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia; 1997 – profesor la Universitatea „Eftimie Murgu”, Reșița; Facultatea de Economie și Științe Administrative, secția Teologie-Istorie; 2002 – conducător științific de doctorate și profesor asociat la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu).

Gheorghe Corneliu Lazarovici are o activitate științifică și pedagogică recunoscută național prin acordarea unor premii de prestigiu. În primul rând amintim premiile Academiei Române: 1995, „Nicolae Bălcescu” pentru Monografia *Gura Baciului* și 2008: „Vasile Pârvan” pentru volumul, C.-M. Lazarovici, Gh. Lazarovici, *Arhitectura Neoliticului și Epocii Cuprului din România. I. Neoliticul*. Președinția României l-a decorat, în anul 2004, cu *Ordinul Meritul Cultural*, gradul ofițer H, pentru cercetare științifică, iar anul 2007 îi aduce titlul de *cetățean de onoare* al orașului Timișoara, pentru contribuția la cercetările istorico-arheologice din Banat.

Activitatea științifică a Prof. univ. Dr. Gheorghe Corneliu Lazarovici se reflectă prin participarea la peste 50 simpozioane și congrese internaționale organizate în străinătate sau în România, realizarea unor cercetări interdisciplinare (două colocvii naționale, de arheometrie la Cluj-Napoca și altele de etno-religie, la Caransebeș, cu desfășurare anuală și mese rotunde privind aplicarea informaticii în arheologie), organizarea și ctitorirea de muzee și expoziții (1959–1964: muzeul din Reșița; 1968: Gornea – muzeu sătesc; 1973: Iclod – muzeu școlar, apoi muzeu sătesc și al săpăturilor de la Iclod (1980); 1988: muzeul din Miercurea Ciuc; 1994: muzeul Carpaților Răsăriteni, Sfântu Gheorghe; 1999: Țaga – muzeu sătesc; 2000: muzeul Banatului Montan, Reșița; 2001–2005: colaborare la expoziția *Magie și artă cucuteniană* organizată la Cluj, Sibiu, Alba Iulia, Caransebeș, Timișoara, Turnu Severin, Slatina, Bistrița, Baia Mare, Gherla; 2007–2009: la expoziția *Scrierea Dunăreană – scrierea Turdaș: cea mai veche scriere neolitică din lume și din Europa*; Cluj-Napoca). În aceeași notă de optimism și putere de muncă se înscriu și săpăturile sistematice, preventive și de salvare realizate de profesorul nostru (1986–1989: Chinteni, Răscruți, Feiurdeni, Cojocna, Apahida, Cluj Deuș, Voivodeni, Vâlcele, Micești, Petrești; 1988–1990: Gura Baciului, Livada, Gherla, Bunești, Jichiș, Mintiu; 1966–1974, 1990–1992: expediții pentru sursele de paleo-metalurgie, prelevare de probe, analize și prelucrări; 2000: Vama Cluj, drum DN Huedin – Cluj; 2002: Suplacu de Barcău – închis înainte de finalizare de către direcția MNIT Cluj-Napoca; 2001–2010: Ruginoasa colaborator, continuă ca săpătură sistematică din 2004; 2004: Țaga, Valea Mileului și sistemul de fortificare de la Baza Arheologică și 2005: Țaga, Stația de Gaz. Și șantierele arheologice sistematice sunt deosebit de numeroase. O să ne permitem să le enumerăm pe cele mai importante fără a specifica și numărul de campanii: Gornea, Ilidia, Zorlențu Mare, Jupa, Slatina Timiș, Bucovăț, Parța, Zăuan, Cluj-Napoca, Zau de Câmpie, Cheile Turzii și multe, multe, altele.

A prezentat numeroase rapoarte de săpături la sesiuni de comunicări între anii 1968–2010: județul Caraș-Severin (Porțile de Fier, Băile Herculane, Ieșelnița, Dubova, Gornea, Ilidia, Valea Timișului, Balta Sărată, Zorlențu Mare, Cuptoare, Moldova Veche, Caransebeș, Reșița, Jupa, Podul Ilovei, Anina); județul Cluj (Bădeni, Iclod, Bădeni, Dăbâca, Zalha, Cluj, Tureni, Cheile Turenilor, Petrești de Jos, Cheile Turzii, Gura Baciului, Țaga, săpături de salvare Cluj, Fundătura, Iclod, Gherla, Bunești, Jichiș, Dej, Cuzdrioara, Mintiu Gherlii, Turda – Târgu Mureș, Cluj-Napoca-*Grădina Botanică*, drum național Cluj – Zalău; sector Rădaia); județul Timiș (Bucovăț, Parța, Moldova Nouă, Timișoara, Silagiu); județul Bihor (Oradea, Suplacu de Barcău, Poșt); județul Sălaj (Zalău, Zăuan); județul Iași (Ruginoasa); județul Harghita (Păuleni); județul Covasna (Olteni). La acestea se adaugă proiecte complexe de etno-arheologie (Munții Banatului, etno-arheologia zonelor înalte din Banat și Transilvania, etno-arheologia zonelor înalte din Transilvania) sau proiecte de arheologie industrială; analize; arheometrie – programe și baze de date; tumuli și multe altele.

Exemplul PROFESORULUI a fost pentru mine întotdeauna viu. Am încercat să realizez măcar un mic procent din tot ceea ce a realizat și realizează. Și pentru studenții mei exemplul său este unul moralizator. Astfel că într-o perioadă grea pentru arheologie am reușit să ducem mai departe tot ceea ce marii noștri profesori – în viață sau nu – ne-au insuflat: pasiunea pentru o meserie care te solicită la maximum, iubirea față de trecutul îndepărtat și patima pentru adevăr.

Activitatea editorială a Prof. univ. Dr. Gheorghe Corneliu Lazarovici este strălucită, la fel ca și cea arheologică de teren. A tipărit 18 cărți și cursuri universitare (alte 5 așteaptă lumina tiparului sub formă de manuscris), a colaborat la 6 cataloage și atlase, a elaborat 92 de sinteze, 70 de articole analitice, 85 de articole

în care se publică materiale arheologice, 50 de rapoarte de cercetare în manuscris, 6 micromonografii, 44 de articole interdisciplinare, intervenții la 48 de congrese internaționale ș.a. Rezultă un total de circa 330 de lucrări apărute, la care se adaugă circa 80 de rapoarte, comunicări și studii nepublicate, aflate în manuscris, ca și un număr de articole de presă.

Gheorghe Corneliu Lazarovici este și un dascăl dedicat. Dacă eu și alți colegi de vârsta mea ne datorăm cariera și cunoștințele PROFESORULUI, multe generații după noi i-au rămas datori. A coordonat zeci de lucrări de licență și masterat, dar ceea ce este foarte important, la Universitatea „Lucian Blaga” din Sibiu, a „creat” 13 doctori în istorie, alți 8 așteptându-și rândul pentru a susține teza de doctorat. A fost și referent științific la doctorate susținute la universitățile din Constanța, Chișinău, Alba Iulia, Iași, Sibiu sau Cluj-Napoca.

Dragostea lui pentru tineri l-a făcut să coordoneze și cercuri științifice ale unor elevi, să creeze programe și filme pe teme arheologice, să realizeze cursuri universitare sau să coordoneze expediții arheologice în țară sau străinătate.

Iată că, în câteva pagini se poate rezuma o activitate titanică, dedicată unei iubiri profunde care este arheologia. PROFESORUL s-a perfecționat toată viața, a adunat (observații stratigrafice, observații etno-arheologice, bibliografie, cunoștințe, dar și ceea ce mi se pare cel mai important lucru: oameni), a redactat, a publicat sau nu, a comunicat, a iubit, ne-a învățat lucruri care par altora aiuritoare, a crezut cu ardoare în „steaua” sa..... cunoașterea omului ! Acum știe atâtea, încât mulți dintre semenii săi nu-l înțeleg și reacționează – așa cum este firesc într-un loc în care cultura se rezumă la cifre – stângaci și fără consistență. PROFESORUL nu mai poate învăța altă cale și caută să înțeleagă, cu răbdare, unde îl doresc OAMENII. Noi îl dorim lângă noi, dorim să învățăm alături de el, vrem să fim împreună. Atâta merită cel care ne-a învățat o meserie copleșitoare și devoratoare cum este ARHEOLOGIA.

În rest? Dorim PROFESORULUI nostru „La mulți ani!” și ARHEOLOGULUI Gheorghe Corneliu LAZAROVICI viață veșnică prin opera sa.

SABIN ADRIAN LUCA

MARIUS ALEXIANU LA 60 DE ANI!

Interdisciplinaritatea reprezintă, actualmente, una dintre orientările fundamentale de cercetare în lumea academică la nivel mondial. Urmărind parcursul bio-bibliografic al muzeografului, cercetătorului și profesorului Marius Alexianu, credem că acest termen definește cel mai bine activitatea domniei sale până în prezent. Născut la 21 august 1950 în Piatra Neamț, județul Neamț, a urmat cursurile de învățământ primar și gimnazial în Roznov. După absolvirea Liceului teoretic „Petru Rareș” din orașul natal, devine student al Facultății de Limbi Romanice, Clasice și Orientale (secția de limbi clasice), Universitatea București. La patru ani după finalizarea studiilor de filologie clasică (1973), urmează cursurile Facultății de Drept de la Universitatea „Al. I. Cuza” Iași. Este greu de spus, poate doar de imaginat, cum ar fi arătat *Curriculum vitae* al domnului Marius Alexianu dacă ar fi ales o carieră în domeniul juridic. Știm, însă, cu siguranță, așa cum reiese din lista de lucrări, că opțiunea de a se dedica studiilor de etnoarheologie, filologie și istorie antică a fost una de maximă inspirație.

Își începe activitatea didactică, în anul 1973, ca profesor de limba latină la Liceul „Petru Rareș” din Piatra Neamț. În perioada 1976–1990, fascinația cercetărilor de teren îl determină să activeze ca etnograf și arheolog la Muzeul de Istorie din Piatra Neamț. În următorii patru ani, a fost cercetător la Institutul Român de Tracologie din București și redactor-șef adjunct al revistei *Thraco-Dacica*. Din 1991, lector-asociat și din 1996 lector la Facultatea de Litere a Universității „Al. I. Cuza” Iași, a obținut titlul de doctor în istorie în 2000, pe tema fenomenului de indoeuropeanizare din perspectivă lingvistică și arheologică, sub conducerea domnului prof. univ. dr. Petre Roman.

Activitatea didactică s-a concretizat în predarea unor cursuri diversificate ca tematică, în cadrul Facultății de Litere și de Istorie precum, *Literatura greacă și latină*, *Istoria limbii grecești*, *Linearul B*, *Greaca Koine*, *Univers insular egeean*, *Revoluția scrierii în Mediterana*.

În ceea ce privește cercetarea științifică a domnului Marius Alexianu, se pot distinge următoarele coordonate prioritare: (etno)arheologie, filologie clasică și istorie antică.

În domeniul etnoarheologiei, domnia sa poate fi considerat un pionier al acestei discipline în țara noastră. Este autorul principal al primului studiu pe tema etnoarheologiei sării din România (Alexianu M., Dumitroaia Gh., Monah D., ‘Exploatarea surselor de apă sărată în Moldova: o abordare etnoarheologică’, *Thraco-Dacica* 13, 1992, 159–167). Metodologia propusă în acest studiu a fost preluată și aplicată pentru cercetări din Transilvania, Banat, Muntenia, dar și din străinătate. În 2007 a publicat, ca prim autor, cea dintâi

monografie referitoare la etnoarheologia sării din Moldova subcarpatică. În același an, se numără printre puținii câștigători ai unui proiect de cercetare exploratorie (*Izvoarele de apă sărată din Moldova: etnoarheologia unei resurse naturale polivalente*). Organizator principal al colocviului internațional *Sel, pratiques et connaissances*, desfășurat la Iași în 2008, este prim editor al volumului *Archaeology and Anthropology of Salt: A Diachronic Approach* (BAR International Series 2198, Oxford, 2011) care valorifică lucrările prezentate la acest colocviu, reunind studii distincte din punct de vedere tematic și cronologic privind exploatarea sării. În același domeniu, a publicat numeroase articole, dintre care unele în reviste cotate ISI Thompson, citate în lucrări de specialitate din străinătate.

Cercetările domnului Marius Alexianu în domeniul filologiei clasice și istoriei antice s-au finalizat în volume pe tema etimologiilor din greacă și latină (*Lexic grec și latin universal*, Iași, 2007; *Universul epigrafiei grecești*, Iași, 2006; *Dicționar de cuvinte grecești universale*, Iași, 2005), editări ale unor lucrări pe teme de tracologie și diferite aspecte ale antichității (*The Thracian World at the Crossroads of Civilisations*, II, București, 1999; *The Thracian World at the Crossroads of Civilisations*, Proceedings of the Seventh International Congress of Thracology, I, București, 1997; *Relations thraco-illyro-helléniques*, București, 1994; *Antichitatea și moștenirea ei spirituală*, Iași, 1993), traduceri inedite în cultura română din limbile greacă (Filostrat, *Viața lui Apolonios din Tyana*, Iași, 1997; *Cronica Monemvasiei*, Iași, 2005) și latină (*Res gestae divi Augusti*, Iași, 2004; Festus, *Breviarium rerum gestarum populi Romani*, Iași, 2003). Preocupările sale filologice au fost completate de susținerea în 2011 a celei de-a doua teze de doctorat cu titlul „Filostrat, *Viața lui Apollonios din Tyana*: studiu naratologic”.

Includerea lucrărilor sale în *Bibliografia istorică a României* și în tratatul *Istoria Românilor*, editat de Academia Română, i-a asigurat vizibilitatea în comunitatea științifică pe plan național. Originalitatea tematică și metodologia interdisciplinară ale contribuțiilor sale au atras numeroase citări în monografii și lucrări de specialitate din mediul academic internațional.

Ilustrativă pentru notorietatea sa științifică este participarea la peste 50 de manifestări internaționale, organizate în Germania, Cehoslovacia, Polonia, Ucraina, Republica Moldova, FYROM, Bulgaria, Austria, Italia, Grecia, Spania, Franța, Marea Britanie, Irlanda, Mexic, Malta, Portugalia, Turcia etc. A beneficiat de burse și stagii de documentare în Albania, Bulgaria, Grecia, Spania, Italia, Franța și Germania. A fost membru, în diferite perioade sau permanent, în comitetele de redacție ale revistelor: *Memoria Antiquitatis* (Piatra-Neamț), *Thraco-Dacica* (București), *Studia Antiqua et Archaeologica* (Iași), *Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” Iași*, *section Foreign Languages* (Iași), *Tyragetia* (Chișinău). Din 2002 este director de studii la Centrul de Studii egeo-mediteraneene (Universitatea „Al. I. Cuza” Iași), iar din 2007 șeful secției de etnoarheologie a *Laboratorului de Arheologie aplicată și teoretică* din cadrul *Platformei de formare și cercetare interdisciplinară în domeniul arheologiei – Arheoinvest*. Începând cu anul 2008, îndeplinește funcția de expert evaluator al Consiliului Național al Cercetării Științifice din România.

Cu o reală vocație spre cercetarea interdisciplinară, deschisă întotdeauna dialogului euristic, personalitatea domnului Marius Alexianu, marcată de o carismatică creativitate științifică, s-a impus în mediul academic, îndeosebi prin opțiunea sa, asumată fără echivoc, pentru un grad cât mai mare de noutate în tratarea subiectelor. Având în vedere că ultimul deceniu s-a dovedit a fi extrem de prolific în planul realizărilor științifice, nu ne rămâne, la sfârșitul acestor rânduri, decât să-i urăm domnului dr. Marius Alexianu să-și continue cercetările cel puțin cu aceeași pasiune și curiozitate epistemică ca până în prezent.

ROXANA-GABRIELA CURCĂ